

El Llibre del Corpus

TARRÉS, Josep
El llibre del Corpus
Diputació de Girona, 1990,
229 pp.

Hi ha llibres i llibres hi ha. Però aquest Llibre del Corpus, d'en Josep Tarrés, editat per la Diputació de Girona, és certament un llibre excepcional, tant pel seu contingut com per la seva presentació.

Quant al contingut, s'ha de dir que en Josep Tarrés, més conegut a Girona per la creació d'«Isaac el Cec», o per fets més o menys anecdòtics, és, abans que res, un poeta. Des de fa molts anys, en un silenci creador, i a recés dels llamps i trons d'algun fet extern, en Tarrés ha anat escrivint les seves poesies. Unes poesies plenes de sensibilitat i totalment personals, sense subjecció o modes i sense acatament a les directrius de les «patums» literàries més o menys oficials.

El Llibre del Corpus és un recull

de petits poemes entorn de la festivitat del Corpus, tant a Girona com a la veïna Vall de Sant Daniel. A vegades, amb melangioses lamentacions per allò que fou viu, lluent i vibrant i que ara s'ha esvanit en la boira devoradora del temps. Altres vegades, amb una sarcàstica visió de personatges i actuacions que són fruit tant del seu sentit crític envers certes maneres de ser i de fer, com d'una inconfessada tendresa cap aquests mateixos personatges que són, en el fons, esclaus del paper que els hi ha pertocat representar.

Des de la brillant descripció de llums, colors, olors i moviments, fins a l'epigrama cruel; des de l'esbalaiment davant d'aquell esplendor del qual tan sols en resta un llampeguejant record, fins a la creació imaginativa de fets totalment inventats, però d'una força que els

converteix en reals, en Josep Tarrés escriu i escriu. Versos com llamps, com gotes d'aigua, com remors poderoses, com lleugeres brises, com cops de puny, com manyagues. Una poesia fora del temps i, per això mateix, plenament vigent.

Menció especial s'ha de fer de l'acurada edició que han produït els serveis de la Diputació Provincial. El Llibre del Corpus no és una

Els posseïdors del camp gironí

CONGOST, Rosa
Els propietaris i els altres.
La regió de Girona 1768-1862
Col. Referències, 9, EUMO Editorial,
Vic, 1990, 308 pp.

sèrie de pàgines amb textos, amb alguna il·lustració per «fer bonic». Es tracta d'un llibre actiu, animat, que si d'una banda ens mostra unes fascinants fotografies d'aspectes visuals de les, ai las!, desaparegudes processons de Corpus, amb files de seminaristes, amb resplendents canonges, amb encarcerades autoritats, amb blanques nenes vestides de primera comunió, amb gegants i amb capgrossos; d'altra banda, ofereix tota una sèrie de sorpreses lúdiques: en obrir una pàgina s'aixeca orgullosa l'Àliga de l'Ajuntament; un desplegable ens mostra el porrer de la Catedral, ple de dignitat, sortint de la seva pàgina; una gran làmina ens exposa unes files de les acolorides imatges «per retallar» d'en Joaquim Pla; una bossa de paper està plena de paperets per poder llençar al pas de la custòdia si algun dia tornés la processó als carrers de Girona.

En resum, un llibre per llegir, però també un llibre per mirar, per jugar i per gaudir. Per a alguns, aquesta edició pot representar un excés, una «passada». Però és ben veritat que el Llibre del Corpus no és tan sols un llibre: és també un merescut homenatge a un extraordinari gironí com en Josep Tarrés. Un personatge que tant ha estimat Girona i que tant ha fet per Girona. I que tan poc ha estat reconegut pels gironins...

Carles Vivó

Els propietaris i els altres és una obra sorgida per a l'obtenció del darrer grau de l'escala acadèmica que depassa de llarg aquesta contingència i es converteix en una profunda reflexió sobre el que ha estat la realitat del camp gironí durant un període extremadament complex com és el que va de la darrerria del segle XVIII fins a mitjan segle XIX: període de general trasbalsament econòmic, polític i social i que, a partir d'aquest estudi, comença a poder ser valorat en la seva justa mesura.

Aquesta obra culmina un procés d'estudi iniciat al principi de la dècada dels vuitanta quan Rosa Congost situà la gran propietat gironina en el marc del conjunt estatal («Notes sobre la propietat de la terra a les comarques gironines du-

rant la segona meitat del segle XIX» a *Estudi General 1*, Vol. I (1981), pp. 211-221; «Las listas de los mayores contribuyentes de 1875» a *Agricultura y Sociedad 27* (1983), pp. 289-375). Ara, en aquest llibre, analitza, en una visió cinemàtica de la propietat, els mecanismes emprats pels posseïdors dels drets de propietat sobre la terra per a explotar el treball dels altres.

La metodologia arrenca del materialisme històric, despulat, però, de tota mena de rigideses i dogmatismes, i amb un bagatge conceptual, breu («classe» i «explotació»), però, suficient per fer intel·ligibles les dades que ofereix una font excepcional: el Registre d'Hipoteques entre 1768 i 1862 (les possibilitats que aquesta font ofereix les ha estudiat a «Una font poc utilitzada: el registre d'hipoteques» a *Estudis d'Història Agrària 8* (1990), pp. 201-234). La base documental sobre la qual s'ha bastit aquest treball, que li dona una enorme solidesa a l'hora de sostenir posicions sens dubte renovadores, i potser polèmiques, ha hagut de ser tractada amb mitjans informàtics, no podia ser d'altra manera!; ha estudiat 12.039 contractes d'arrendament, dels quals 4.758 a preu acotat i 2.633 a parceria; 36.384 contractes d'establiments emfitèutics, dels quals 8.202 són projeccions calculades a partir dels buits documentals; 12.100 contractes de compra-venda, els que depassaven les 999 lliures i 6.142 capítols matrimonials en què el dot/llegítima pactat era superior a 999 lliures. Per fer-se una idea aproximada de l'ingent volum de dades manipulats,

Els propietaris i els altres.

Rosa Congost

Eumo Editorial

i propietat. Classes agràries i règim senyorial als Països Catalans, Barcelona, Crítica, 1986; pp. 247-277). El delme que els propietaris arrendaven o bé tenien infeudat; els arrendaments de terres, quan es disposava de diferents masos; els establiments emfitèutics que es presenten com una de les principals fórmules emprades per part dels propietaris gironins per obtenir uns ingressos immediats, o bé traspassar uns deutes, amb el pagament anual d'unes quantitats fixes o proporcionals a la collita; els préstecs censals, amb un interès anual del 5% i del 3% a partir de la pragmàtica de 1750. Igualment, amb les dificultats documentals que això suposa, s'estudien també els no-propietaris, *els altres*, els subjectes agents d'aquesta societat: l'exemple de Sebastià Casanovas, pagès de Palau-saverdera, propietari que, en moments de dificultats —un fort endeutament— ha d'anar a «seguir els amos», és un bon exemple d'aquest grup social. La causa directa que havia empès Sebastià Casanovas a llogar-se, l'endeutament, té també un tractament específic. El recurs al crèdit és constant en la societat gironina

d'aquest període, i també amb anterioritat; era una sortida, era l'estintol del sistema: els mateixos propietaris hi acudien per ampliar l'explo-tació o en moments de dificultats, els permetia de col·locar fills caballers en religió; al temps que trobem això podem trobar, també, que aquests mateixos propietaris avancen cereals als seus masovers, per a menjar o per sembrar, a retornar quan arribi la propera collita: d'aquesta manera s'asseguraven la percepció de la renda, essent, com era, una altra fórmula d'extracció de renda.

Les modalitats adoptades per, a partir dels drets de propietat, obtenir unes rendes del treball dels *altres* són tractades en la segona part. La proliferació d'establiments emfitèutics com a resposta a la pressió demogràfica configura una especificitat gironina, en relació a les terres de Lleida i també en relació a la Catalunya Central. D'aquesta pràctica participen tots els propietaris: hisendats com els Albert de Figueres amb 283 contractes que abasten 795'2 vessanes o nobles com els ducs de Medinaceli amb 255 establiments i 1.234'17 vessanes. El mapa dels

 El Balanci 238
160 pàgines

JORDI ARBONÈS

**CARN
A LES BÈSTIES**

Premi Documenta 1990

La consolidació d'una nova veu en la narrativa catalana contemporània, a través d'unes històries sorprenents i de gran imaginació.

De venda a totes les llibreries

 El Balanci 239
176 pàgines

OLGA XIRINACS

**ENTERRAMENTS
LLEUGERS**

Premi Sant Joan 1990

Adriana és elàstica, felina, perfecta... Potser aquell gravat de Piranesi que Adriana havia comprat a Venècia, tan ple de misteris, tenia el secret de tots els enigmes.

establiments afecta la totalitat de la regió de Girona i ensenya com aquesta opció, de la mateixa manera que la parceria, era una veritable opció de classe: la que convenia als hisendats. L'anàlisi de les clàusules dels contractes d'arrendament a parts de fruits, en què el propietari percebia el terç de tot gra i no únicament d'aresta, evidencia com els propietaris adequaven les rendes als canvis que experimentava el sistema productiu. Aquest apartat acaba amb un capítol que, sens dubte, aixecarà polèmica. A partir de les dades de què disposa, i no són poques!, Rosa Congost planteja com el procés de Revolució Liberal va limitar-se a consolidar els drets de propietat existents i, per tant, va ser altament beneficiós per als hisendats gironins: els delmadors laics van ser indemnitzats; els propietaris útils van redimir els censos i, alhora, es van mantenir com a senyors dels seus emfiteutes fins al punt que els anys quaranta del segle XIX són els de màxima intensitat en l'escripturació dels establiments i, al mateix temps, es van mantenir les rendes eclesiàstiques d'origen laic. El procés de revolució burge-

sa a la regió de Girona sancionava les mateixes relacions existents: beneficiava els propietaris en contra dels *altres*.

La darrera part representa el punt d'arribada dels hisendats, la demostració del seu caràcter diferencial, la plena consciència de classe. Els signes d'identitat són evidents: els dots/llegítimes pagats demostren la situació que han assolit i alhora limiten les relacions familiars a nivells gairebé endogàmics; l'ascens social acostuma a ser adornat per títols de ciutadà honrat, donzell, cavaller o noble; fins i tot adopten una llengua diferenciada de la resta de la comunitat, el castellà. No obstant això, segueix la seva preocupació per les seves rendes: el treball agrícola mereix l'atenció dels hisendats gironins. Disposen d'òrgans de difusió propis: *El Bien del País i La Granja*; s'interessen per la renovació agrícola, temerosos del descens dels seus ingressos, i funden la Granja Escola de Fortianell; s'organitzen en societats d'agricultura, esteses per totes les comarques, encarregades de la difusió de les innovacions i de la cooperació entre els seus integrants. Tot plegat

en el marc d'una defensa de tot allò que suposés atemptar contra els drets de propietat: la defensa de la guàrdia rural i l'oposició a la uniformització de les pràctiques de successió són les principals batalles lliurades en els anys centrals del segle passat. Fins van crear una visió de la societat i de la història: el pairalisme. A hores d'ara, gràcies a aquest llibre de Rosa Congost, però, podem començar a valorar aquesta societat d'una altra manera, sense mitificacions, desemmascarada.

Pere Gifre i Ribas

 Llibres a l'Abast 260
192 pàgines

62

Jesús Royo

**UNA LLENGUA
ÉS UN MERCAT**

Premi Joaquim Xirau 1990

Un assaig àgil i vigorós, penetrant i insòlit, destinat a participar activament en el debat que avui es viu entorn del futur de la llengua catalana.

De venda a totes les llibreries

 Llibres a l'Abast 261
160 pàgines

62

Santiago Vilanova

**L'ONADA
ECOLÒGICA**

Premi Xarxa 1990

Una visió de l'evolució de l'ecologisme com a moviment socio-polític amb tots els seus èxits i les seves contradiccions. Catalunya davant l'Acta Única Europea.

 Llibres a l'Abast 262
160 pàgines

62

Gerard Vergés

EROS I ART

Premi Josep Vallverdú 1990

Una reflexió des de les grans obres de la literatura i l'art sobre l'erotisme.